

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ФІНАНСІВ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА
УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМИ РИЗИКАМИ
КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Виконавець: здобувачка другого рівня
вищої освіти, групи м2ФС-з
Галузь знань 07 Управління та
адміністрування
Спеціальність 072 Фінанси, банківська
справа, страхування та фондовий ринок
Освітньо-професійна програма: «Фінанси,
банківська справа та страхування»
Кононова Євгенія Федорівна
Керівник: к.е.н., доцент Несторенко Т.П.

ЗМІСТ

ВСТУП 7

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КРЕДИТУВАННЯ ТА КРЕДИТНИХ
РИЗИКІВ 7

1.1. Сутність банківського кредитування. Класифікація банківських
кредитів 7

1.2. Сутність кредитного ризику. Місце кредитного ризику в системі
ризиків пов'язаних із банківською діяльністю 17

1.3. Процес управління банківськими ризиками та засоби захисту від
кредитного ризику 25

РОЗДІЛ 2 КРЕДИТНІ ОПЕРАЦІЇ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ 39

2.1. Місце АТ КБ «Приватбанк» в банківській системі України 39

2.2. Спектр кредитних послуг АТ КБ «Приватбанк» та методи
оцінки клієнтів при кредитуванні 50

2.3. Оцінка фінансового стану та структура кредитного портфеля
АТ КБ «Приватбанк» 60

РОЗДІЛ 3 ОСНОВНІ НАПРЯМКИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМИ
РИЗИКАМИ В ДІЯЛЬНОСТІ СИСТЕМНОГО БАНКУ 71

3.1. Стратегія кредитної діяльності банку та оцінка ефективності його
кредитної політики 71

3.2. Проблемні аспекти ризиковості кредитування малого бізнесу
в Україні 80

ВИСНОВКИ 94

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 99

ВСТУП

Банківська система становить основу економіки нашої країни. Одним з основних напрямків діяльності банківської системи є кредитна, однак у цих економічних умовах вона досить ризикована та непередбачувана. Зростання простроченої заборгованості та неплатежів за кредитом веде до погіршення якості кредитних портфелів банків.

Динаміка кредитування показує, що банки скоротили обсяги кредитування з метою підвищення якості кредитного портфеля та зменшення ризиків дефолту. Водночас, кредитування є важливим фактором стабільності економіки країни. Розвиток підприємництва та бізнесу залежить від доступності фінансових ресурсів. В умовах основним завданням стає знаходження балансу між ризиками і прибутковістю банківського кредитування.

Метою діяльності банку є отримання прибутку, неефективне управління кредитним ризиком спричиняє втрату доходу, тому управління кредитними ризиками є першочерговим завданням та важливою частиною стратегії банку. Мінімізація кредитного ризику захищає банки від потенційних втрат від кредитну діяльність і запобігає серйозним проблемам з ліквідністю та платоспроможністю.

Кредитній політиці та управлінню кредитним ризиком присвячено значну кількість наукових праць, але деякі проблеми все ще залишаються актуальними, тому виникає потреба проводити подальші дослідження з цієї теми та вдосконалити методи управління кредитним ризиком для забезпечення ефективного функціонування комерційних банків та банківської системи в цілому.

Мета кваліфікаційної роботи – дослідження процесу управління кредитним ризиком у комерційних банках та розробка рекомендацій щодо напрямів удосконалення цього процесу.

Відповідно до поставленої мети визначено такі завдання:

- визначення сутності кредитного ризику, його класифікації та роль у банківській діяльності;
- дослідити місце кредитного ризику у системі ризиків, пов'язаних із банківською діяльністю;
- визначити суть поняття управління кредитними ризиками, дослідити процес управління кредитним ризиком та засоби захисту від кредитного ризику;
- проаналізувати діяльність банківських установ України за 2019 – 2023 роки;
- охарактеризувати та проаналізувати діяльність АТ КБ «ПриватБанк» у 2019-2023 роках;
- проаналізувати процес управління кредитними ризиками банку в АТ КБ «Приватбанк» та напрями удосконалення підходів до управління;
- проаналізувати діяльність малого бізнесу у 2019-2023 роках;
- визначити проблемні моменти кредитування малого бізнесу з точки зору ризикованості та вдосконалення підходів до їх вирішення.

Об'єктом дослідження є процес управління кредитним ризиком у АТ КБ «Приватбанк».

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти управління кредитними ризиками у банківських установах.

У процесі написання роботи використовувалися такі методи досліджень: методи аналізу та синтезу (при визначенні сутності кредитного ризику банку); методи графічного зображення даних, статистичного та динамічного аналізу (при відображенні результатів дослідження економічного стану банку).

Інформаційна база кваліфікаційної роботи складає офіційні статистичні матеріали Національного банку України, законодавчі та нормативно-правові акти, що регулюють управління ризиками банків, монографії та статті вітчизняних та іноземних науковців, внутрішні положення банку, статистичні матеріали, отримані з офіційного сайту АТ КБ "Приватбанк".

ВИСНОВКИ

У процесі розгляду процесу кредитування в Україні, управління ефективністю кредитної політики та кредитного портфеля, ролі кредитних ризиків у їх формуванні, можна сформулювати такі підсумки та рекомендації:

1. Розглядаючи сутність кредитування, важливо розуміти, що вони відіграють основну роль забезпечення руху позичкового капіталу між кредитором і позичальником. В основі кредитування лежать його основні принципи - терміновість, платність, забезпеченість та повернення. Кредитування побудовано на взаємодію суб'єктів кредитування, надання кредитних продуктів, які банк надає на основі кредитної політики банку та нормативних вимог, кредитний процес здійснюється на основі розроблених етапів та забезпечений різними видами застави. Запорука ефективності кредитування - оптимальна структура його складових, управління кредитними ризиками та адаптація до ринкових змін. Ефективність кредитування визначається оптимальним структуруванням його складових, управлінням ризиками та здатністю адаптуватися до змін ринкового середовища.

2. Банківська діяльність не можлива без витрат, що зумовлено необхідністю оплати кредитних ресурсів та відсотків вкладникам, постійні витрати пов'язані з оплатою праці банківських працівників та іншими операційними витратами. Витрати як непрогнозоване зменшення банківського прибутку виступають об'єднаним показником, що характеризує ризик, властивий банківській діяльності.

До основних видів ризиків можна віднести кредитний ризик, суть якого полягає у ризик невиконання перед банком кредитних зобов'язань третьою стороною. Зміна рівня інших банківських ризиків веде до зміни кредитного ризику. До таких ризиків можна віднести валютні, достатність капіталу, ризик прибутковості, ризик ліквідності. Говорячи про суб'єктивний характер кредитного ризику, слід говорити, що кожен комерційний банк, розпоряджаючи однаковою інформацією про позичальника, має різний досвід управління

роботи з ризиками. Ці фактори лежать в основі формування моделей оцінки та управління кредитними ризиками, а також під впливом світового досвіду управління ризиками.

3. Управління ризиками включає систему заходів від підготовки до реалізації, розроблених з метою контролю ступеня прийняття негативного чи помилкового рішення та зниження можливих наслідків негативних подій у процесі реалізації прийнятих рішень. Мета управління та кредитними ризиками є отримання макісимального обсягу прибутку за максимально допустимого показника ризику, які визначаються декларацією схильності до ризиків і є основою кредитної політики банку. В основі ефективного управління будь-якими ризиками наступни принципи - ефективність керування, своєчасність в управлінні, структурованість, комплексний підхід. З метою оцінки ефективності та повноти сформованої системи управління ризиками Національний банк аналізує діяльність банку загалом, здійснює контроль внутрішньобанківських документів, процеси та операції з управління проходять контроль, контроль взаємодії відповідальних підрозділів для формування ефективного управління. На законодавчому рівні визначає перелік документів щодо управління ризиками, які розробляються банком індивідуально та мають періодичність актуалізації. В основу документів закладаються виходячи із стратегії та бізнес-плану банку, а також декларації схильності до ризиків. План управління кредитними ризиками розробляється банком у відповідність до прийнятої кредитної політики. Кредитна політика визначає норму процентної ставки, процес моніторингу кредитних угод, критерії та процес аналізу платоспроможності потенційного позичальника, розподіл повноважень у рамках прийняття рішень щодо кредитування. За основу управління банками найчастіше використовуються такими методами як оцінка кредитоспроможності позичальника, диверсифікація ризиків, максимальний обсяг кредитів обмежений чи лімітований, використання системи страхування, акумуляування коштів для можливого покриття збитків за кредитами, тобто

формування резерву, використання додаткових засобів забезпечення повернення кредиту

4. Початок військових дій став великим потрясінням для країни загалом та для банківської системи України зокрема. Для збереження стабільності Національний банк у перші дні повномасштабного вторгнення підготував та реалізував план заходів, що дозволив поставити під контроль зростання цін, зберіг довіру до національної валюти, а також стало гарантією стабільності ринку. На тлі поточної ринкової ситуації відбувається скорочення банків України. У 2023 році стала очевидною адаптація банківського сектора. За рахунок зміни державних програм кредитування підприємств знову стало можливим, підвищувалася ліквідність сектора за рахунок вкладів як в іноземній, так і в національній валютах.

АТ КБ "Приватбанк" займає особливе місце в банківській системі України. Банк показує позитивну динаміку зростання основних показників – активи, капітал, зобов'язань. Прибуток банку за підсумками 2023 року становить майже 40 % усієї банківської системи, що стало можливим завдяки збільшенню комісійного доходу, зниженню попиту на депозитні продукти, що дозволило знизити процентні витрати, а також збільшення відсоткового доходу від операцій з цінними паперами. АТ КБ «Приватбанк» демонструє високу ефективність використання ресурсів з рентабельністю власного капіталу на рівні 52,95% у 2023 році, що свідчить про правильність обраної стратегії розвитку та здатність банку генерувати значні прибутки для акціонерів.

5. Проаналізовано кредитний портфель АТ КБ «Приватбанк». Протягом 2019-2023 рр. він відображає збалансований підхід банку до кредитування, орієнтацію на різні категорії позичальників та ефективність управління ризиками. Структура кредитного портфелю за типом продукту станом на 2023 рік характеризується домінуванням кредитів та дебіторської заборгованості за фінансовим лізингом (61,82%), а також значною часткою кредитів фізичним особам у формі кредитних карток (19,82%). Динаміка резервів під знецінення кредитів та оцінка якості кредитного портфелю свідчать про позитивні

зрушення у кредитній діяльності банку, зокрема зниження рівня кредитного ризику та підвищення частки чистого кредитного портфелю як для корпоративних, так і для роздрібних кредитів.

6. З початком бойових дій АТ КБ "Приватбанк" кредитну політику банку було відптовано під вплив економічних умов. Запроваджено територіальний принцип визначеності ризикованості кредитування, план заходів щодо роботи з кредитною заборгованістю з раннього виявлення та закінчую організацією реалізації майна. Клієнтам було надано кредитні канікули, а також можливість реструктуризації кредитів, що дозволило зберегти якість кредитного портфеля. АТ КБ «ПриватБанк» дотримується вимог НБУ до дотримання нормативів кредитного ризику та за період 2019 – 2023 нормативні значення перебували в нормі та мали тенденцію до зниження. На основі вище розрахованих показників можна говорити про досить ефективну та збалансовану кредитну політику АТ КБ "ПриватБанк". Прибутковість кредитних операцій протягом останніх 3 року невелика від 0,14 до 0,16.

7. З початком війни акцент щодо кредитування змістився з великих підприємств на середній та малий сегмент. Це пов'язано з можливістю диверсифікації ризику для банків, відносно не закредитованістю даного сегмента, потребою кредитування даного сегмента зріс як у зв'язку з важкою економічною ситуацією, так і генерацією нових можливостей для бізнесу. Проте, довоєнні тенденції із проблемністю кредитування даного сектора збереглися. Це пов'язано з ризиками, характерними для даного сегменту, через тіньову економіку, відсутність достатньо застави, погіршення кредитоспроможності на підставі офіційної звітності. ефективне кредитування малого бізнесу, особливо в умовах війни, без додаткової підтримки держави можна вважати неможливим.

Як результат, держава запровадила ряд програм кредитування з метою підтримки, оновлення та розвитку підприємств малого бізнесу - антикризове кредитування, реінтеграція та розвиток тимчасово окупованих територій, українські гарантії.

У зв'язку із зміною настрою у малого та середнього підприємництва можна простежити адаптацію підприємств та наміри розвиватися. Зберігається тенденція у розвитку підприємства з допомогою власні кошти. В умовах повномасштабної збройної агресії зниження економічної активності програма "Доступні кредити 5-7-9%" стала фактично основним дієвим інструментом кредитної підтримки підприємств малого та середнього бізнесу. 2023 року банками за програмою "5-7-9%" було видано 90% нових кредитів. Зберігається тенденція низької частки кредитів на інвестиційні цілі. Говорячи про стратегію розвитку кредитування сектора малого підприємництва, важливою його частиною залишається участь комерційних банків у просуванні та реалізації державних програм кредитування малих підприємств "Доступні кредити 5-7-9%", "Доступний фінансовий лізинг 5-7-9%", "Доступний факторинг ", а також розробка спеціальних програм компенсацій відсотків за кредитами та частини основного боргу за рахунок місцевої влади.

Перспектива державних програм на 2024 рік – вони становитимуть 50% всього обсягу кредитування. З метою спрощення кредитування підприємств можна назвати банківську цифровізацію. Ця інновація відповідає вимогам ринку, оскільки швидкість та доступність є найважливішими факторами у розвитку бізнесу. Також за допомогою цифровізації банк знижує витрати на розгляд кредиту та подальше їхнє супроводження, що відображається у відсоткових ставках за кредитами. Цей інструмент також є можливістю знизити ризики банку щодо виникнення заборгованості за кредитом, оскільки перебирає функціонал своєчасного інформування клієнтів. З погляду ризиків для малого бізнесу залишається питання кредитоспроможності позичальника у зв'язку з військовими реаліями і документація для отримання кредиту. У разі спрощення даних чинників підвищити кредитні ризики для банку, що є неприпустимим.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрос С. В. Фінансово-кредитні установи як елемент інноваційної інфраструктури : матеріали міжнародного симпозіуму *Інноваційна політика та за-конодавство в Європейському Союзі та Україні: формування, досвід, напрямки наближення*. (Київ. 2-3 червня 2011 р.) Київ: Фенікс, 2011. 383 с
2. Балансові звіти банків. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>(дата звернення: 01.11.2024)
3. Банківська система: навчальний посібник / Ситник Н.С. та інш. ; за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка. 2020. 580 с.
4. Бобиль В.В. Ідентифікація, оцінка, планування та зниження фінансових ризиків за центрами відповідальності банку . Економічний вісник Національного технічного університету України:Київський політехнічний інститут. 2016. №13. с.121-129.
5. Бутурлим О. Чистий прибуток банків злетів майже усемеро: скільки отримали з початку року. *Інформаційне агентство УНІАН*. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/pributki-bankiv-rizko-zrosli-u-2023-roci-cifri-vidnbu-12493635.html>
6. Вовчак О.Д.Поняття кредитного ризику в банківській системі України. Науковий вісник Херсонського державного університету.2014.Вип.8.С.171-174
7. Державний борг України URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/>(дата звернення: 14.11.2024)
8. Дзюблюк О. В. Кредитний ризик і ефективність діяльності банку. Тернопіль : ФОП Паляниця В. А., 2015. 295 с.
9. Єрмакова Ю. Визначення впливу факторів на якість кредитної політики банку. Управління розвитком. 2014. № 15. С. 59–61
10. Жарикова А. ВВП України зріс більш ніж на 5% у 2023 році - НБУ. Економічна правда. 2024. 11 січня 2024. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2024/01/11/708634/>

11. Жукова Н. К. Сучасний стан ринку банківських кредитів в Україні. Економічний часопис-XXI. 2011. №5-6. С. 54-57.

12. Індекс настроїв малого бізнесу. Презентація результатів дослідження за 2023 рік. URL: https://eba.com.ua/wp-content/uploads/2024/02/Rezultaty_-doslidzhennya_Indeks_nastroyiv_MSB_2024-2.pdf

13. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Постанова Національного банку України від 28.08.2001 № 368. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text> (дата звернення: 14.11.2024)

14. Затворницький К.С. Критерії оцінки якості кредитного портфеля банку. Фінансовий простір. 2018. № 4. С. 99–108.

15. Звіт про фінансову стабільність, грудень 2023. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-finansovu-stabilnist-gruden-2023-roku>(дата звернення: 01.11.2024)

16. Камінський А.В. Ідентифікація, аналіз та управління операційним ризиком в українських банках. Вісник Національного банку України. 2016. №10.С.7-11.

17. Кількість підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>(дата звернення: 01.11.2024)

18. Кредити за розміром суб'єкта господарювання(у тому числі кредити МСП). URL: <https://www.nbu.-gov.ua>

19. Кредитний ризик комерційного банку : навч. посіб. Київ: Знання КОО. 2000. 251 с.

20. Кльоба Л. Г. Напрями вдосконалення управління банківськими ризиками. Економічна наука. 2017. № 6. С. 80–85

21. Консолідовані річні звіти за 2019 – 2023 роки. Офіційний сайт АТ КБ «ПриватБанк». URL: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost>(дата звернення: 10.10.2024)

22. Ковальова, О., Іоргачова, М. Кредитна політика комерційного банку в умовах невизначеності економічного середовища. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2021, 5(40), С. 65–75.

23. Кредитна діяльність банків України: проблеми та перспективи розвитку: монографія / за ред. В.В. Коваленко. Одеса: Видавництво «Атлант». 2019. 217 с.

24. Кремень В. М., Кремень О. І., Гуляєва Л. П. Роль банківського кредитування у розвитку економіки України. *Проблеми економіки*. 2020. № 3(45)С.176-183

25. Лаврушина О.М. Проблеми управління кредитним ризиком . *Банківський менеджмент*. 2013. № 8. С.12-16.

26. Ларіонова К. Л. Теоретичні основи управління кредитним ризиком . *Актуальні проблеми сьогодення у сфері фінансів, обліку та аудиту: тези доп. інтернет-конф.* (30-31 трав. 2019 р.) Хмельницький:ХКТЕІ, 2019. С. 101-105.

27. Ливч Д. Нове обличчя українського підприємництва. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/08/29/690937>

28. Макаренко Ю. П., Самойлова Д. О. Теоретичні аспекти управління кредитним портфелем банківської установи. *Економіка та держава*. 2020. № 6. С. 87–91.

29. Макаровська Н.Р. Аналіз підходів до управління банківськими ризиками. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць. 2011. Вип. 33. С. 294–302.

30. Марич М., Білявська А., Мізунська І. До питання управління кредитни ризиками. *Молодий вчений*. 2019. № 5. С. 557

31. Мостовенко Н. А. Кредитний менеджмент: Навчальний посібник Луцьк: ВолиньполіграфТМ, 2016. 280 с.

32. Національний банк України. Офіційний сайт. URL:<https://bank.gov.ua> (дата звернення: 10.10.2024)

33. Основні показники діяльності банків України // Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/> (дата звернення: 10.10.2024)

34. Оцінка кредитоспроможності та інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання: монографія / А.О. Єпіфанов, Н.А. Дехтяр, Т.М. Мельник, І.О. Школьник та ін.; заред. доктора економічних наук А.О. Єпіфанова. Суми: УАБС НБУ. 2007. 286с.

35. Петричко М. М., Гладинець Н. Ю., Росола У. В. Сучасний стан малого бізнесу в Україні. *Міжнародний науковий журнал Інтернаука. Серія: Економічні науки.* 2023. №5 (1). С. 67—73.
URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnjie_2023_5\(1\)__11](http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnjie_2023_5(1)__11)

36. Power Banking. Річний звіт 2022. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/annual_report_2022.pdf

27. Положення про кредитну політику ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК». URL: <https://static.privatbank.ua/files/credit-politic-ua.pdf>. (дата звернення: 10.11.2024)

38. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14> (дата звернення: 10.09.2024)

39. Про затвердження Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах : Постанова Національного банку України від 11.06.2018 № 64. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18#Text> (дата звернення: 10.11.2024)

40. Про затвердження Правил бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України: Постанова Національного банку України від 27.02.2018 № 17. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0583-03> (дата звернення: 12.09.2024)

41. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999, 679-XIV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14> (дата звернення: 10.09.2024)

42. Петрушко Я. Р. Управління кредитним ризиком як запорука безпеки кредитної діяльності банку. *Електронний журнал «Ефективна економіка»*. 2018. № 6 URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6427>

43. Просович О. П. Ідентифікація та оцінка кредитного ризику комерційних банків. *Вісник Національного університету Львівська політехніка. Серія: Проблеми економіки та управління*. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. № 873. С. 88-96.

44. Садчикова І. Оцінка кредитного ризику комерційного банку в умовах коронакризи. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2022. № 2(30). С. 115-124.

45. Shkarlet S. Determinants of the financial services market functioning in the era of the informational economy development. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2018. № 4(3). P. 349–357

46. Сидоренко В.А. Кредит: сутність, функції та форми прояву. *Світ фінансів*. 2009. No 3(20). С. 24-33. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/361> (дата звернення: 10.09.2024)

47. Смолева Т.М. Сучасні методи оцінки кредитоспроможності позичальників банками України. *Фінанси, учет, банки*. 2014. №1(20). С. 241-245.

48. Статистика НБУ. URL: <https://bank.gov.ua> (дата звернення: 12.09.2024)

49. Шемшученко Г. Ю. Фінансово-правові аспекти регулювання банківського кредитування: посібник. Київ: Правова єдність. 2008. 220 с.

50. Федина В. В. Кредитний ризик банку: сутність та причини виникнення. *Підприємництво і торгівля*. 2023. № 39. С. 223–228. URL: <https://doi.org/10.32782/2522-1256-2023-39-27>

51. Шишкіна О.В., Дубина М.В. *Гроші та кредит : навч. посіб.* Чернігів. 2016. 692 с.

52. Цивільний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №40–44. ст. 356.

53. Управління та засоби мінімізації кредитного ризику банку / О.А.Боднар, К. В. Тішечкіна, Г. Ю. Іваненко, В. П. Тарасенко. *Moderneconomics*. 2019. № 15. С. 21-26.

54. Якименко С. О. Особливості кредитування юридичних осіб регіональними банками на прикладі банків Запорізької області . *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки*. 2017. Вип.27, ч.3. С.98-102.

55. Фінансова звітність АТ КБ ПриватБанк. URL: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost/>

56. Уряд надає можливість отримати кредит до 60 млн грн будь-якому українському підприємству під 0% на час воєнного стану за Програмою "5-7-9%". URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-nadaye-mozhlyvist-otrimati-kredit-do-60-mln-grn-bud-yakomu-ukrayinskomu-pidpriyemstvu-pid-0-na-chas-voynenogo-stanu-za-programou-5-7-9> (дата звернення: 2.11.2024)

57. Український бізнес під час війни: реальна аналітика та перспективи на майбутнє у 2024 році. URL: <https://finstream.ua/ukrayinskyj-biznes-pid-chas-vijny-analytika/> (дата звернення: 22.10.2024).

58. Несторенко Т.П., Сердюк О.В. Методи оцінки ризику при прийнятті інвестиційних рішень у рекреаційній сфері. *Вісник Сумського національного аграрного університету, серія "Фінанси і кредит"*, 2010, №2.

59. Несторенко Т.П., Ханча А.І. Врахування фактору ризику в процесі формування конкурентної стратегії суб'єкту ЗЕД. *Зб. наук. праць „Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності”*. Маріуполь: ПДТУ, 2010. Т.3. С.82-88. <https://core.ac.uk/reader/72004460> (дата звернення: 29.10.2024).